СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ [illegible] XXXI. Число 173. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 26. липня, 1923. VOL. XXXI. No. 173. Jersey City, N. J. Thursday, July 26th, 1923. THREE CENTS

ФІЛІПІНЦІ СТРЕМЛЯТЬ ДО ПОВНОЇ НЕЗАВИСИМОСТИ РІДНОГО КРАЮ

ВАШИНГТОН, Д. К. 25 липня. — З Маніли, столиці Філіпін, наспіли телеграми, які повідомляють, що філіпінська легіслятура (парлямент) ухвалила резолюцію, в якій домагається від правительства Злучених Держав щоби сейчас усунуло генерального губернатора, генерала Леонарда Вуда.

Сю резолюцію вишле прямо до Гардинга на Заході Америки.

Легіслятура вчасі ухвалення резолюції засідала яко „комісія независимости в салі зібрань сенату.

Покищо легіслятура домагається тільки усунення генерала Вуда а назначення Філіпінця на його місце, але се вважають зачатком політичного перевороту на Філіпінах, якого метою є проголошення повної независимости Філіпін, яке філіпінські політичні лідери вважають найліпшим способом розвязки тяжкої ситуації на Філіпінах.

СЕНАТОРИ У ВАШИНГТОНІ БОЯТЬСЯ СВОЄЇ РАДІО-СТАЦІЇ

ВАШИНГТОН, Д. К., 25. липня. — Сенатори робили заходи, щоб тут на сенатському будинку побудовано радіо-стацію для розкидання їх промов по цілих Злучених Державах.

Одначе тепер, по виборі їх радикального товариша, Магнуса Джансона в Миннесоті, вони кажуть, що американська публика не інтересується ніколи більше в сенаті тільки ним і слухала-б лише його промов. Він безперечно не отягався би задоволити публики і виголошував би раз-враз до неї свої радикальні політичні промови.

Через те сенатори не хотять вже радіо-стації, бо міркують, що вона помогла би тільки для поширення радикалізму в Злучених Державах, а тимсамим підкопала би їх значінне і вплив.

КОМПРОМІТАЦІЯ ПРОГІБІЦІОНІСТІВ

ОЛБЕНІ, Н. Й., 24. липня. — Стейтові лідери демократичної і републиканської партії заявляються за скликанием окремої сесії стейтової легіслятури (сойму) для доходжень над справами надужить „Проти-сальнової Ліґи" (Ентай-селун Ліґ), в якій викрито, що голова сеї Ліґи, Вилліем Г. Ендерсон допустився грошевих надужить.

Кажуть, що доходження над грошевими надужитями Ліґи скомпромітує повжно не тільки сю Ліґу, але і весь прогібіційний рух в Америці, а тимсамим підкопає його значіння і вплив.

Се може відбитись особливо нарік вчасі президенських виборів і може богато скріпити сили противників прогібіції.

ФОРД НЕ ХОЧЕ БУТИ ПРЕЗИДЕНТОМ

ТРЕВЕРЗ СИТІ, Миш., 25. липня. — Тут вчера був звісний американський маґнат фабрикант автомобілів, Генрі Форд.

На запити, чи він кондидує нарік на президента, Форд відповів:

— Я не хочу бути президентом. Ви-ж бачите, що я тепер маю більший джаб.

КОНВЕНЦІЯ КОРАБЕЛЬНИХ КОМПАНІЙ

ШИКАГО, Илл., 25. липня. — Дня 15-ого серпня с. р. зачнеться тут спільна конвенція представників американських корабельних компаній із Сходу і Заходу.

Конференція має устадити перевозові ціни на своїх кораблях.

ЦІНА ПШЕНИЦІ ЩЕ ПАДЕ

ШИКАГО, Илл., 25. липня. — На тутешньому збіжевому торзі ціни пшениці знову трохи впали.

Також впали ціни кукурузи і вівса.

ХОТЯТЬ ОБЄДНАТИ УПРАВНИКІВ ПШЕНИЦІ В АМЕРИЦІ

ШИКАГО, Илл., 25. липня. — Спілки управників пшениці в 11 стейтах хотять довести до сполуки всіх спілок і розвести агітацію в цілих Злучених Державах для загального обєднання управників пшениці.

Сим робом надіються вони обєднати дві третини власників пшеничних піль.

ІНЖИНІР АКТОРОМ В ОБРАЗКОВИХ ТЕАТРАХ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 24. липня. — Інжинір Ле Рой Елсворт Ґрумс, котрий недавно скінчив свої фахові студії, пішов на актора до одної з образкових компаній (мувинг пикчерз).

Се один з 12 Американців, котрі скінчили ріжні фахові студії в університетах, а котрі глядають інших занять від тих, до яких приготовлялись, щоби збити теорію Томаса Едисона, що скінчені студенти каледжів та університетів спосібні лише до тих фахів, для яких приготовлялись.

СТАРИЙ ЧОЛОВІК З ЖІНКОЮ ПОБИЛИСЬ НА СМЕРТЬ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 24. липня. — Вчера вночі збулась тут при 435 Іст 14-ій улиці страшна подія.

Старий 68-літний Італіянець Антоніо Джордано зачав бійку зі своєю 61-літньою жінкою.

В бійці вживали револьверів, ножів і навіт бритви.

По бійці обоє впали трупами. Він одержав дві кулі, вона пять куль. Кромі того обоє були порізані.

Вдругій кімнаті, яку старі замкнули на ключ, були їх діти. Вони чули бійку і стрілянину старих батьків, але заки вспіли до них дістатись, найшли вже їх неживими і закликали на місце страшної трагедії поліцію.

ФРАНЦУСЬКИЙ АМБАСАДОР ЇДЕ ДОМІВ НА ВАКАЦІЇ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 25. липня. — Французький амбасадор у Вашинґтоні Жіль Ж. Жірсан, відїхав нині з жінкою кораблем до Франції на вакації.

Там останеться він до вересня.

ВИННИПЕГ 44 ЛІТ ТОМУ НАЗАД.

Джеймс Скатт, звісний властитель реальностевого підприємства у Виннипегу, оповідав недавно одному репортерови англійської часописи, що саме 11. липня минуло 44 роки, як він прибув до Виннипегу. Зелізниця із Ст. Павл, яку тепер продовжено до Виннипегу аінчилась у місточку Ст. Боніфейс. Зі Ст. Боніфейс до Виннипегу, через ріку Ред, дістались вони поромом. А тепер, що до вигляду міста Виннипеґу, в порівнанню з теперішним.

„10 акрова простір, на якій находиться тепер т. зв. Юніон Діпо, стація Сіенар зелізниці, був у тім часі обгороджений плотом і його уживано як пасовиско.

„У Виннипегу у тім часі не було і одної стопи зелізничої треки, а тепер маємо її 513 миль і 91 миль треки зелізничого трамваю.

„У тім часі не було ще вибрукованих улиць, лише пороблені стежки, на північ і полудне, захід і схід, від дороги, що тепер зовеся Мейн.

„Да Годсон'с Бей Компанія, поділила саме на лоти сю частину своїх ґрунтових посілостий, що лежать на полудне від Портедж улиці і виставила на продаж нарожні лоти на евню по $300 кождий а внутрішні лоти по 200 долярів. Дводошковий хідник провадив від Мейн улиці, близько так далеко, як Во улиця. На північ від Портедж івню і на захід від Нотер Дейм улиці, находилася таборова площа, для остановлення для прибуваючих поселенців і на ній находилось повно шатер і знарядів до важення та тут переводилось богато приятних ночий, при таборових огнищах, серед музики канадійських жаб і гармонійових граннях хлопців, що старались наслідувати спів сих жаб.

„Площу церкви Святої Тройці занимають тепер Да Гюрон і Ірі будинок, Олдфілд, Кирбі і Гарднер'с реальностеве бюро і головна почта. Ґрунт, на якім тепер стоїть Ендертон будинок на розі Гаргрейв улиці, уживано тоді як склад для картофель. Властитель копав тут великі ями, у яких держав через зиму картофлі, які купував в осени у фармерів по 25 ц. за бушель, а на весну продавав їх по один до два доляри за бушель.

„Загалом усі товари, з виня- Годсон Бей Компанія, через Йора фабрику, привожено до Виннипегу рікою Ред, у плоских човнах".

Оттак представлявся Виннипеґ у перших літах свого істнування як міста.

НОВА УКРАЇНСЬКА ТОРГОВЛЯ У ВИННИПЕГУ.

У Виннипегу на Мейн улиці під ч. 796½ Мейн Стр., отворить ся в тих днях нова українська торговля з солодкими напитками, тютюном цигарами цигаретками, цукорками і часописями та книжками. Властителем торговлі буде п. Василь Казанівський. У згаданім місци істнувала „Робітнича Книгарня", Шидловського, який вибрався до Злучених Держав.

УНЕВАЖНЕННЯ „МАНДАТУ.

На засіданню польського сойму 28. VI. уневажнено мандат білоруського посла Калиновського.

ЖІНКИ НЕ ХОТЯТЬ ДІЛИТИСЬ МУЖАМИ.

Посолка до чеського парляменту, панна Бета Керпішкова спричинила оноді бучу в парлименті, коли внесла законопроект, що мав на цілі побільшення чеського населення. Її законопроект пропонував не що инше, як зробити обовязковим для кождого Чеха, щоби він мав дві жінки. Керпішаова звернула парляментови увагу, що у війні згинуло богато Чехів і богато чеських дівчат через те є засуджені на вічне дівоцтво. Керпішкова пропонувала острі кари на тих Чехів, що не схочуть брати двох жінок.

Коли Керпішкова відчитала свій законопроект, зібрані посли, майже самі чоловіки, привитали його бурею оплесків і веселих окриків. Та майже рівночасно з ґалерії роздалися не менше сильні голоси обурення. Се жінки послів висловлювали свою опінію про законопроект. Не зважаючи на парляментарні правила, вони домагалися, аби президія не позволила більше говорити Керпішковій. Ся відповіла домаганням, аби президія казала повикидати ті старі відьми". Тоді доперва зачалося чисте пекло. Всі посли говорили і ніхто другого не слухав. „Кожда втрачена хвиля, кричала Керпішаова, „ се злочин супроти людства". На те відповів инший посол, що Чехо-Словаччина не повинна робити кроку який виставивби її на посміховище перед світом. „Боягузи! Наїздники!" — відповіла своїм противникам Керпішкова. Наконець президент мусів замкнути засідання.

СТРАЙК НІМЕЦЬКИХ ОПЕРЕТКОВИХ АРТИСТІВ.

В цілій Німеччині вибух страйк артистів усіх оперет і кабаретів. Артисти домагаються 100 прц. підвишки платні.

РОСІЯ ЗВЕРТАЄ ДЗВОНИ.

На прикордонну стацію Стовпці прибув новий транспорт дзвонів забраних 1915 р. до Росії. В новім транспорті находиться 25,522 дзвонів.

НАЙБІЛЬШЕ ПОГАНСЬКЕ МІСТО.

В Лондоні відбувся англьокатолицький конгрес і з сеї нагоди Лондон довідався про себе новину, якої може і не любить. На конгресі промовляв між иншим епископ Занзібару в Африці. Він сказав: „Лондон є так само поганський, як Занзібар. Бога забувають в сім краю так, що се мене аж лякає. Трийцятьпять літ тому я жив в Лондоні. Нині я його не пізнаю. Нині я його не пізнаю. Ви може й не любите, що я се кажу, але я вірю, що се правда".

СОВЄТСЬКІ ЦЕППЕЛІНИ.

Каменєв віддав Троцькому до диспозиції воздушний бальон типу Цеппелін, побудований в Німеччині коштом німецьких комуністів. На днях Стеклов передасть Троцькому другий Цеппелін побудований коштом московських робітників.

МІСТО ВИННИПЕГ УЖИВАЄ ЩОРАЗ БІЛЬШЕ ВОДИ.

Наше місто пережило сего року три важні хвилі, у яких збільшалася щораз до висшої міри скількість уживаної його мешканцями води.

І так 11. червня скількість ужитої води виносила 14,121.000 ґелонів. Було се перший раз в істнованню міста, коли скількість зужитої води переступила число 14,000,000. Другим рекордовим днем у історії міста був день 15. червня коли скількість зужитої води, виносила 15.000,843 ґелонів, себто перевисшила перший раз число 15,000,000. Третим такимже днем був день 11. липня, коли скількість зужитої води, виносила 16.000,087 ґелонів, себто перевисшила число 16,000.000.

У 1914 році мешканці Виннипегу уживали лише 8.000.000 ґелонів води денно. Найвисша скількість води ужита у 1906 році виносила 4,333,000 ґелонів. Иншими словами сказавши, скількість зужитої Виннипегом води подвоілась у протягу послідних десяти літ, а тягу послідних десяти літ, а близько збільшилась в четверо у протягу послідних 20 літ.

АЛІЯНТИ ПІДПИСАЛИ МИРОВИЙ ДОГОВІР З ТУРЕЧЧИНОЮ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 24. липня. — Нині підписано тут мировий договір, який формально привертає мир між европейськими державами і Туреччиною.

Мировий договір підписали: Велика Британія, Франція, Італія, Японія, Греція, Румунія і Туреччина.

Юго-Славія відмовилася в останній хвилі підписати мировий договір, заявляючи, що се зашкодило би її національним інтересам.

Мировий договір розділює отоманський довги між балканські держави, котрі одержали території від отоманської держави. Але Юго-Славія з тим не годиться. Вона каже, що анектувала сербські землі від Туреччини по балканській війні і не вважає за потрібне звязуватись пізнійшими договорими.

Цілий мировий договір обіймає 143 артикули і ділиться на пять частий: політичну, фінансову, економічну, комунікаційну і загальну.

Головну ролю на мировій конференції грав британський міністер заграничних справ лорд Корзон. Навіть в його неприсутности конференція держалась його засад, які він предложив для заключення близько-східного мира.

Учасники мирової конференції погодилися з Англією, що треба віддати Туреччині Царгород і східну Тракію, щоби, не викидаючи її з Европи, не перти її до обєднювання магометанських народів в Египті, Індії, Персії, Арабії та Афганістані.

Вона тратить Сирію, Мезопотамію й Палестину.

Аліянти признають повну суверенність Туреччини на її території і приймають її яко рівну державу до Ліґи Народів.

Всі чужі війска з Туреччини мають бути забрані.

Близько-східний мир рівночасно привертає теж мир між Туреччиною і Грецією.

Туреччина позволяє на резиденцію православного патріярха в Царгороді.

Замітною подією в мировому договорі є, що Туреччина обовязуеся забрати всіх Турків з Греції і пересилити їх до Туреччини, а знову Греція обовязується забрати всіх Греків з Туреччини і пересилити їх до Греції.

Одиноким останком давніх умов щодо Туреччини є постанова, про заграничі правні дорадники мати-муть право приймати жалоби проти арештовань чужинців в Туреччині.

УСПІХ АМЕРИКИ В ЛОЗАННІ

ЛОЗАННА, 24. липня. — Американський представник на тутешній мировій конференції, амбасадор Джозеф С. Ґру осягнув успіх при заключенню близько-східного мира, бо аліянти і Туреччина приняли його домагание про „отверту браму" в Туреччині для всіх чужинців, що схотять там робити бизнес.

Се уступка для американських капіталістів, котрі хотять інвестувате свої гроші в Малій Азії.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ВЖЕ ПОСЛУШНІ АЛІЯНТАМ

ЛОЗАННА, 24 липня. — До близько-східного мирового договору додано конвенцію про Дарданельський пролив.

На основі тої конвенції Туреччина годиться, що Дарданелі остають на будуче свобідним проїздом для пасажирських, грузових і военних кораблів.

Дарданелі набудуче будуть лише свобідною сполукою моря Середземного з Чорним.

Московські большевики довгий час не хотіли підписати сеї умови про Дарданелі, бо обороняли інтереси Росії й України на Чорному морі.

Але вкінці, хотяй аліянти їх цілком зігнорували, згодились під диктатом аліянтів приняти умову у справі Дарданелів і підписали її.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ СТРАШАТЬ АМЕРИКУ УКРАЇНСЬКОЮ ПШЕНИЦЕЮ

ПАРИЖ, 25. липня. — Тутешні московські большевицькі представники кажуть, що Росія зачне суперництво у світовій торговлі пшеницею із Злученими Державами.

Ся погроза не дуже страшна, бо Росія мати-ме малу надвишку пшениці сього жнива, а до того Европа н епотребує богато купної пшениці, бо скрізь гарний вopжай. Франція мати-ме сього року доволі пшениці.

Єдино ціною московські большевики можуть збити суперників, бо коли бушель американської пшениці коштує доляра, то російської (?) 60 центів.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ВИКРИЛИ ВЕЛИКУ ЗМОВУ ПРОТИ СВОГО „УРЯДУ"

ЛОНДОН, 24. липня. — Тутешні часописі одержали депеші з Росії дорогою через Ригу, столицю Латвії, які опвідомляють, що московський большевицький „уряд" викрив широко розгалужену змову для повалення його влади.

Змова обіймала головно армію.

Переведено богато арештовань.

ПРЕМІЄР БОЛДВИН ХОЧЕ ПОГОДИТИ ФРАНЦІЮ З НІМЕЧЧИНОЮ

ЛОНДОН, 25. липня.—Британський премієр Стенлі Болдвин вислав уже аліянтам ноту у справі полагоди французько-німецького спору.

Він заявив, що метою ноти є за всяку ціну довести до мирового порозуміння між Францією і Німеччиною при співучасти решти аліянтів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays.
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917. authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За зміну кождої адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 598 Montgomery. Тел. У. Н. Союзу 1338 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Америка скоро забула Вірменію

Вчасі світової війни тодішній президент Злучених Держав Вудров Вилсон, а за ним і много впливових Американців, заявляло про потребу виратовання й освободження Вірменії, стоптаної, знищеної, зруйнованої і вимордованої Турками.

Говорено і писано, що американське велике серце і гуманітарна душа не витримає кривди, заподіяної вірменському народови.

Кричано і голошено голосно, що Туреччина вимордувала пів міліона Вірмен, за що їй належиться відплата.

І прийшов день відплати.

Прийшла мирова конференція в Лозанні. Були там Турки; були аліянти і був американський представник, амбасадор у Швайцарії Джозеф С. Ґру.

Недавно вже були погодились аліянти з Турками. Турки признали були привилеї для англійських і французьких капіталістів у визискуванню нафтових піль в Туреччині. Але тоді збурився страшно американський амбасадор Ґру і зірвав мировий договір. Він заявився проти привилеїв для Анґлії і Франції, а за „отвертою брамою" до Туреччини для всіх, так щоб і американські капіталісти могли туди іти з капіталом в руках нафту добувати.

І він се домаганнє перепер.

Але про Вірменію забув. Забув про велике серце і про гуманітарну душу. Не тільки Ґру забув в Лозанні, але й у Вашинґтоні забули про нещасних Вірмен.

Забули, хотяй в мировому договорі не забуто Вірмен виняти зпід права; хотяй замісць признати їм самостійність, або бодай самоуправу, або по крайній мірі віддати їх хотяй під опіку ославленої Ліґи Народів, чи загалом тільки запоручити їм горожанські права під турецьким ярмом — сказано їм ..... забиратися з рідної землі на Україну або до Сирії.

По вимордуванню половини чи третини народу замісць обіцяної независимости Вірмени дістали **ВИГНАННЄ З РІДНОЇ ЗЕМЛІ.**

І се з рук аліянтів, що „боролись за вільність малих народів" і при співучасти Американців, котрі лили кров своїх синів і братів „задля забезпечення демократії для усього світу."

Дістала ти, закатована Вірменіє, заплату за віру в обіцянки аліянтів і Америки.

А твому катови Туреччині — її недавні вороги стиснули окровавлену руку.

Бо світ знає лише сильних, а легковірних легковажить.

Що нам дальше робити?

На це вкаже нам лист з краю, який одержало Обєднаннє:

Покищо є урядовою тайною, що підготовляються пляни покликання на випадок мобілізації, але обовязані до військової служби починають вже діставати карти покликання і призначення з тим, що день нарокования буде оремо оголошений. Також управа доріг дістала зарядженне, щоби відбудувати чим скорше понищені мости, відновляти дороги і утримувати їх в добрім стані.

Всі ті військові зарядження або військових властий до цивільних кажуть догадуватись, що на політичнім горизонті для Польщі щось „смердить". Чи вона сама починає авантуру, чи їй така, авантура грозить зовні, — все одно: справа в кождім випадку може так добре пійти, що за одним „розбйором" готово не стати французького байструка.

Справі строгою дисципліною, знущаннем і взагалі тером силуються Поляки забезпечити собі армію, карність і лад в ній, але наші люди що вже до війска подались і ходять в рогатих шапках, зносять все терпеливо і, явно на всі польські порядки, та шуткуючи з цілої Польщі, запевняють, що в скрутній хвилі знайдуться по другім боці фронту. За се можна бути тим певнійшим, що до війска пійшли власне ті, котрі служили своїй Батьківщині, доки сил і змоги стало.

Треба знати, що загал стоїть на непримиримім становищі супроти Польщі. Рішенне з 14. марта с. р. уважає за „ришкунду", котра дасться все змінити, як мінливим є щасте. Народ не хоче Польщі і тому не думає навіть нею хочби о автономію торгуватися. Кождий чекає, щоби Польщі позбутись і не хоче з ...ивим рогачом згоди.

Такі в нас тепер настрої і сподівання. Кожкий, хто вертає, попадаєсь на індекс і коли тільки є облави або арештовання, мусить опинити сь під ключем, оскільки не зазнайомиться докладно з обставиними та не встигне в час і добре скритися. Як мине небезпека і випускають арештованих, можна сміло вийти з криївки і свобідно ходити на волі".

А що нам робити?

Орґанізуватись; збирати боевий фонд; і бути готовим!

В жовтні цего року відбудеться II, всеукраїнський Конґрес!

Українські Громади! Хай той день буде днем злуки наших сил, щоби сміло могли ми глядіти в нашу будучність, та приготовані зустрічати великий день визволення нашої Батьківщини!

ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В АМЕРИЦІ.

ПРО ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ЛІҐИ НАЦІЙ НА VII. КОНҐРЕСІ УНІЇ (СОЮЗА) ТОВАРИСТВ ЛІҐИ НАЦІЙ У ВІДНИ.

(Оригінальна допись „Свободи" з Відня).

Рівно перед роком міг я з одушевленнем писати про нашу побіду на Конґресі Союза товариств ліґи націй у Празі.

Тоді сей Конґрес — по завзятій дискусії — признав був, що Сх. Галичина становить самостійний предмет міжнародного права і тому і наще товариство прийняв до своеї звязи, яко товариство вповні самостийне. Ми жили надією, що і самозванчий суд утворений побідними державами стане на становищи справедливости і самоозначення націй. Та надія завела нас! Се не був „суд праведний", се був „суд нечистивих", котрий чуже добро признав одному зі своїх спільників.

І тому не звеликими надіями ішли наші делеґати на Конґрес зглядно на засіданнє Головної Ради Унії (Союза) товариств ліґи націй, що відбулися в днях 23 до 27. червня с. р. у Вінди.

На засіданню Головної Ради Союза товариств л. н. — в Будапешті в осени 1923 перепирли самі делеґати що на порядок дневний 7-го Конґресу Союза товариств ліґи націй у Відни поставлено між політичними квестіями (7-ма точка) на першім місци „справу східної Галичини". Однак рішенне ради амбасадорів з дня 14. марта с. р. відобрало лідерам сеї орґанізації відвагу підносити на ново се питаннє, а то через се, щоби авторітету сеї конференції не підкопувати, та не викликувати протесту з боку Поляків, котрі станули на становищи, що та справа вже остаточно вирішена на їх користь.

Те рішенне антанти захитало очивидно сзагалі становище нашого товариства в унії, так як попередного року на загальних зборах в Празі наше товариство тому зістало приняте до унії, що після статутів приймаєся лише заступництва після держав, а комісія політична узнала Сх. Галичину за окреме правно-державне тіло.

З сеї постанови статутів скористали Поляки і зажадали усунення зах. укр. товариства з юнії.

Справу обговорено правдоподібно ще підчас гостини ґенерального секретара унії Ріссена у Варшаві, перед кількома місяцями.

Загальні збори унії (то є Союза „Товариств ліґи націй") скликано на 24. червня с. р. до Відня, а день перед тим відбулося засіданнє головної (ґенеральної) ради унії.

На порядку дневнім того засідання — була на другім місци між внутрішними квестіями поставлена „проблєма сотворена рішенням амбасадорів в справі Сх. Галичини" а на четвертім місци між квестіями загальних зборів була покладена справа ревізії порядку дневного тих зборів, а зосібна відносно до сх.-гал. справи.

Під натиском Поляків, котрі не хотіли брати участи в нарадах, як довго делеґати нашого товариства будуть виступати яко самостійна делеґація — пересунула президія точку що відносилася до Сх. Галичини на сам початок засідання ґенеральної ради. Безпосередно перед засіданнем просила президія наших делеґатів, щоби вони не брали участи в нараді відносно сеї точки, а то через се, що і Поляки не хотять рішати в своїй власній справі. В дійсности ходило о те, щоби ніхто з наших людей не прийшов до голосу. Наші делеґати на се не згодились, але взяли участь в засіданню і дискусії, та сильно побили арґументацію президії, доказуючи, що Східна Галичина має і надалі право на самостійне заступництво. Промавляли др. Марітчак і о. Жан. — Але президія предложила готову резолюцію, щоби наше товариство, згл. його делеґатів завісити в правах членських, а ждо виясненя наших відносин до польської делеґації, згл. товариства.

Більшість показалася за сим внеском. А іменно голосували за ним: Англія, Бельгія, Франція, Швеція, Югославія, Японія, Австрія та Арґентина, причім три останні держави з застереженнем територіяльної автономії для Західної України. Проти пропозиції президії голосували: Естонія, Велика Україна, Німеччина, Росія і Сх. Галицька делеґація. Инші держави здержались від голосовання.

По приняттю резолюції Президії Зах. Українська Делеґація заложила торжественний протест протя рішення Головної Ради, віднеслася до Загальних Зборів Унії і покинула салю нарад. В дальших нарадах конференції Зах. Укр. Делеґація не взяла вже участи.

Будь що будь — протест нашої делеґації висів і се могло довести до горячої дискусії на пленум конференції. Поляки сего дуже побоювались і тому зараз на початку засідання з дня 26. червня внесли заяву, що коли би зах. укр. делеґатів допущено до слова і взагалі до участи то вони устроять сецесію. — Була се з їх боку боротьба з вітраками, бож зах. укр. делеґація і так участи не брала. Але президія так далеко загналася в куртоазії зглядом Поляків, що навіть не предложила пленум конференції нашого протесту.

Ввиду сего велико-український делеґат п. А. Лагутенко зажадав на повнім засіданню з дня 26. червня допущення інтерпеляції в справі зах. укр. товариства. Внесеннє п. Лагутенка ухвалено переважною більшостю голосів серед бурливих оплесків. Проти голосували лише Поляки, Французи та Югослави. Ті послідні — тому, бо через вину нашої урядової пропаґанди вони і доси не визнаються в укр. справах.

Дня 27. червня на повнім засіданню прийшла на конець денного порядку інтерпеляція п. Лагутенка, однак президія ані не відповіла на неї, ані н поставила відповідного внеску під голосованнє. Одним словом справу вповні зіґнорувала, бо очивидно була вже Поляками добре оброблена. Виходить з того, що товариство, котре має головно на меті оборону прав поодиноких націй — сходить прямо на комедію в інтересі антанти і її союзників.

А всеж таки були люди, що горячо вступалися за правами нашого народа!

Тут належить передовсім делеґат Злуч. Держав, котрий не лиш з великим запалом, але і з великим знаннем боронив нашої справи.

Справа отже стоїть так, що товариство зах. українське (сх. Гал.) мусить переноситись до Львова, або радше, що у Львові мусить заложитись осібне товариство і увійти в зносини з товариством польським.

Резолюція союзної президії ухвалена 23. червня Голов. Радою унії має на кінци уступ:

„Рівночасно звертаєся Головна Рада до польського товариства з горячим покликом, щоби воно вистаралося льояльно у компетентних властей, щоби членам сх.-галицького товариства ліґи націй дозволено вернути до краю, та щоби вони там могли користатися вповні горожанськими і політичними правами".

Всьо то дуже гарно, але що властиво означає **перенесенне нашого товариства до краю?** -

Ні менше, ні більше лише се, що воно мусить тимсамим **зречися всяких самостійницьких мрій і заходів.** Кождий внесок на уктворенне зі Сх. Галичини чи західно-українських, під Польщею позістаючих земель осібної, самостійної держави був би в очах польських властий а зосібна прокураторів і судів **злочином головної зради, караним карою смерти.** Товариство се зійшло би лише до значіння борця і **оборонця прав меньшости української,** що є фактично на своїй землі більшостию. — З того не виходить, щоби такого товариства у Львові не закладати; противно — воно мусить чимскорше повстати, щоби преці було кому на міжнародній арені виступати проти надужить польських властий зглядом українського народа пі дпольською кормигою. Се доконечне, і американські браття мусять всіми силами такій орґанізації допомагати.

Але справу самостійности Сх. Галичини мусить на міжнародній арені заступати хто инщий: а іменно — висланці революційного комітету краевого і уряд. Своїм боком — не мож від краевих партій чи орґанізацій жадати, щоби вони публично за одним або другим заявлялися. По рішенню з 14. марта с. р. кождий такий виступ наражав би учасників на обжалованнє о злочин головної зради. Українська Америка мусить привикнути до підпирання орґанізації тайної, заговірницької. А заговірницька робота мусить іти наперед і не спочивати ані на хвилю. Народ наш не сміє ані на хвилю думати, що він вже полишений сам собі, що вже нізвідки не може сподіватися помочи. Він повинен знати і відчувати що є сильна рука, що стоїть все піднесена грізно для його оборони, готова все карати кождого, хто зробить кривду хоч би і найменшому і найбіднійшому членови нашої нації. Рівночасно і виконавці власти у Польщі — від найвизшого до найнизшого повинні знати і відчувати, що є така чуваюча, наглядаюча і караюча сила, і що перед нею укритися не можна.

..А кара над виновниками мусить бути безглядно і строго виконувана. Тоді і самостійницька робота підземна в краю буде іти иншим темпом, бо народ підбадьорений актами справедливої кари тим більше набере серця і відваги до відпору і до самооборони.

Той факт, що Ільків, головний виновник рішення з 14-го марта с. р. їздить собі вигідненько і спокійненько по краю і устроює навіть справоздавчі віча се великий поличник для укр. революційної орґанізації в Сх. Галичині.

Мусить бути инакше і буде инакше.

А для „Обєднання" повстає еще одно важне завданне: треба чимскорше **заложити в Злучених Державах Укр. Товариство Ліґи Націй.** Воно має увійти в зносини з американським товариством ліґи націй і забезпечити собі відповідне число заступників (делеґатів) так Головній Раді головного товариства (міжнародної Унії товариств ліґи націй) як і на Загальних Конференціях Унії. Се є незвичайно важне, бо такий делеґат буде міг без всякої обави перед польськими прокураторами боронити на тих Конференціях перед культурним світом нашої самостійницької ідеї!

Най лише наші браття американські памятають на се, що як до війни треба трех річей: грошей, грошей і ще раз грошей, — так і до революції треба рівнож грошей, грошей і ще раз грошей, крім очивидно відваги, посвяти та самовідречення, котрих на щастє в краю не брак. І на се браття наші в Америзі не повинні забувати, що лекше давати що місяця по 1 долярови на революцію у Сх. Галичині як в краю робити революційну роботу та наражатись на тюрми, побої та розстріли.

Я гадаю, що є завданнем нашої преси, наших ґазет те пересвідченне в серцях і умах нашої іміґрації ще з більшим завзяттєм і послідовністю укріплювати, як дони се і доси робили.

Те саме треба зробити і у Канаді і таке товариство — в порозумінню з анґлійсько-канадійським заложити.

Єще шаблі наші не заржавіли! Єще не відкручені курки ві днаших мушкетів! Не всі ще набої наші вистріляні!

Єще поборемося і помоцуємоя! Побачимо хто кріпший!

Про систему нашої визвольної роботи — поговоримо осібно, і будемо дуже раді коли під сим зглядом послідує публична виміна думок. А „Обєднанню" бажаємо щоби і надалі з неулягаючою енерґією сповнювало свою роботу, а докищо щоби негайно приступило до основання „Укр. товариства ліґи націй в Злучених Державах".

Най Ляхи знають, що не так легко убити українського змія, і що їм так легко з ним не піде, як Кракусови зі смоком підравельським. А до Відня на „Конференцію унії товариств ліґи націй" спровадили вони аж таких Кракусів як Левенгерц (обрізаний) та Гальбан (котрого тато був обрізаний і звався Блюменшток). Правда, говорім що хочем — ті Кракуси відрізали нам голову, але лищ одну. Покажім що український змій має більше голов, і най зараз у Філядельфії та у Відні, виростуть такі нові дві голови на страх і погибель Ляхам.

Козак Невмирака.

ДОПИСІ

МЕНВИЛ, Р. АЙ.

Збірка на скитомців.

На гостині у д. Юрія Ясінчука зібрано лепту на поміч нашим скитомцям. Зложили слідуючі: По 1.00 дол: Юрий Ясінчук, Стефан Шевчук, Ілия Сулима, Стефан, Лапґинський; Лука Самборський 75ц.; по 50ц.: Петро Гречук, Юрий Самборський, Микола Шевчук, Наталка Нитка, Петро Борозний, Г. Совецка; Петро Лановий 25ц. — разом 8.00 дол.

Ці гроші вислано до Центр. Ком. на руки Д-ра С. С. Стицького. Всім жертводавцям щире спасибі!

Помагаймо при кождий нагоді, що тисячі наших найлучших людий бідує і жде на нашу поміч.

Лука Самборський

—о—

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Збірка на українську ґімназію в Калуши.

Подаеться до відома Українцям з Калущини, що добродійка Теницька подарувала великий свій маеток в місті Калуши, котрий складається з великої гарної камениці і других господарських будинків, на український ґімназію в Калущині. Та нажаль добродійка Павлина Теницька не була властителькою цілковитого обійстя і городу, а лише співвластителькою. Другими співвласниками камениці є трох Українців і двох Жидів. Добродійка Теницька, даруючи свою реальність на річ української ґімназії зробила застереженнє, що комітет Українського Товариства Педаґоґічного в Калуши, який складається зі всіх верств українського населення Калущини, зобовязуеться викупити ту половину, належачу до чужих людий і що згадану реальність оберне на українську ґімназію в Калущині. Згадані три Українці котрі були співласниками, зреклися своїх частий, а двом Жидам треба заплатити їх належність. Педаґоґічне Товариство в Калуши розписало відозви по цілім калуськім повіті за помочию на ту ціль і таксамо звернулося з просьбою до заморських братів перебуваючих в місті Рачестер, котрі їм були знані.

Коли ми отримали згадану просьбу, тоді трох людий взяли на себе обовязок вдатися до ширшого загалу і постановили скликати віче. Воно відбулося в неділю 27-го мая. Тов. К. Шевчук отворив віче. Завізвав публику щоби повстаннем з місць віддати пошану добродійці Теницькій за її велику жертву. Відтак покликав на секретара тов. П. Гриневого, а на першого бесідника д. Д. Матковського, котрий виказав конечну потребу школи та прочитав відозви, які наспіли на днях з Калуша від комітету. Потім забрав голос тов. Василь Дуда, який представив положенне українських шкіл перед війною і взивав всіх Українців Калущини прийти з помочию для вищої нашої школи у рідній стороні.

Присутні вічевики були згідливі з тим, щоби комітет, котрий зачав роботу, позістав надалі. До комітету входять отсі: предсідатель Константин Шевчук, секретар Петро Гринів, касієр Дмитро Матковський. Дібрано двох людий до контрольної комісії: д. Василя Пукіш і Антонія Бабія. Потім слідувала збірка грощий; зібрано на вічу $100.00. По скінченню збірки ухвалено, щоби комітет пішов по домах, щоби зібрати більшу суму. Досі зложили: З міста Калуша: Д. Матковський $15.00; по $5.00: Ів. Демкович, Михалина Пічак, П. Возняк, А. Мендик, І. Матковський; Й. Кочан $8.00; по $3.00: Т. Пічак, Ю. Пічак; Петруня Пічак $2.00. Із села Верхні по $10.00: В. Дуда, Д. Антонів; по $5.00: С. Федоришин, Д. Когут, С. Федоришин, Н. Дуда! О. Чолій $4.00; по $2.00: Н. Перчак, В. Микитин, І. Федоришин; по $1.00: М. Федоришин, В. Бошук, І. Федоришин, П. Лазоришин. Зі села Мостищі по $5.00: А. Бабій, Н. Сорохтей, В. Луців, К. Сорохтей; В. Пукіщ $3.00; Г. Яковина $2.00; по $1.00: М. Петрів, О. Сорохтей; А. Чоловський 50 ц. Зі села Кадобного по $5.00: І. Андріїв, Г. Сухарник, С. Півторак, Л. Романів; по $3.00: В. Андріїв, І. Данилів; С. Андріїв $2.00; по $1.00: Р. Коник, П. Кушлик, Г. Попович 50 ц., Т. Бриславський $1.00. Зі села Кропивника: А. Сеник $3.00; по $2.00: Г. Булавинець, В. Паньків, А. Іванів, Я. Шинькар, О. Данилів; І. Булавинець $1.00. З села Голинь по $5.00: К. Шевчук, М. Сольдат; А. Завадецький $3.00; Р. Шевчук $.100. Зі села Хотіні по 5.00: І. Бур.ер, С. Воробець, Анд. Юупак. Зі села Підгірки, Й. Трейдей 5.00, П. Хеміч 2.00, по 1.00: Марія Триндей, К. Будзан. Зі села Загіре, І. Петулей, І. Сулима по 2.00. Зі села Неговці по 5.00: Н. Попович, М. Микитинський. Зі села Збора, О. Башта 5.00. Т. Лесів 2.00; по 1.00: Ф. Кобрин, Ю. Балацький, Д. Балацький. Зі села Копанок, А. Дмитрів 4.00; по 2.00: Г. Андрусів, Т. Озарів. Зі села Завадки, В. Пристайко 5.00, П. Лесик 1.00. З села Берлоги, П. Гринів Ф.00. Зі села Болохова, Н. Мельник 3.00. Із других повітів: по $10.00: М. Бінашевський, І. Сеник; по $5.00: І. Головка, М. Мазурик; по $2.00: С. Стах. М. Дзумак, Н. Мелейчук, Н. Грицак, М. Грицак, М. Завацький, А. Мочарат, П. Заяць, І. Олійник; по $1.00: О. Нижанковський, Д. Ковбель, Й. Вишинський, Т. Ґрабовський, В. Луцишин, Американець. Разом зібрано по день 1. липня суму $324.00. Вислано до Калуша на руки комітету шкільного $300 дня 14. червня через „Лінколн Еліенс Бенк" ч. чеку 3565014. Остало в касі еще. $24.00. — Усім жертводавцям комітет складає сердечну подяку.

Притім звертаємося до всіх місцевостий в Злучених Державах і Канаді, де тільки проживають Українці з Калущини, щоб причинилися своїми жертвами на так добру ціль.

Хтоби з Українців Калущини хотів прислати свою жертву на руки згаданого комітету, або по інформації в справі ґімназії, просимо звернутися на адресу секретаря: Peter Hryniw, 252 Baden St., Rochester, N. Y. Всіх жертводавців імена будуть відослані до управи ґімназії в Калуши.

ЗА КОМІТЕТ ПОМОЧИ ҐІМНАЗІЇ В КАЛУШИ:

К. Шевчук, предс.
Д. Матковський, касієр
П. Гринів, секр.

ПІД УВАГУ ТИМ, ЩО МАЮТЬ СПРАВИ У СТАРІМ КРАЮ.

Як довголітний правник і переводячи богато американських справ, завважав я, що наші родимці з Америки посилають дуже часто у старий край правні письма (грамоти), які після законів дотепер обовязуючих, австрійських (пишу се головно про Буковину) не мають вартости і не можуть бути заінтабульовані, а через се люде мають значні шкоди.

Тому позваляю собі звернути увагу так інтересованих як головно наших Вп. адвокатів і нотарів, що після наших законів мусять бути конечно у кождім контракті про землю оттакі постанови і дані: 1) число парцелі після книги табулярної; 2) дозвіл того, хто переписує парцелю (землю) щоби заінтабулювати набуваючого; 3) точно подане імя і призвище після табулі того, хто переписує власність на другого; 4) причина (правна підстава) перенесення власности пр. купно, дарованиє, заміна, — а зовсім не вистарчає слово „даю" — вкінци ціна або вартість, у яких будь грошах. Всякі грамоти порадно є робити у нашій мові українській, бо по англійськи у нас не знають а суд жадає урядового перекладу, — а се коштує богато. 172-74

Доктор прав І. Стрийський
адвокат ст. Кіцмань, Буковина.

П. Д. Прошу всі американські, а головно канадійські ґазети перепечатати ласкаво сю важну пересторогу.

ВЕЛИКЕ СПРАВОЗДАВЧЕ ВІЧЕ ПОСЛІВ С. ПІДГІРСЬКОГО І С. ХРУЦЬКОГО.

Промова С. Хруцького.

Я приїхав сюди, виконуючи волю своїх виборців. Мої виборці хотіли, щоб я ознайомив з їх становищем, їх потребами українське населення Східної Галичини. В своїй промові я ознайомлю, з загальним становищем Холмщини, Поліся, Підляша й Волині й оповім докладно про становище у нас шкільної і церковної справи.

Українцям західних українських земель доводиться жити при дуже важких умовах. Землі, які ми заселюємо, Поляки уважають своїми. Нашого істнування не визнають. Ось як малює польська статистика становище на Холмщині: в Томашівському пов. в 1913 році було Українців 48 прц. Поляків 40 прц., в 1921 р. ці цифри по даним польської статистики змінились так: Українців 27 прц. Поляків 61 прц.; для Томашівського повіту відповідні цифри в 1913 р. — 56 і 26, в 1921 р. — 38 і 44, для Холмського цифри 1913 р. — 37 і 35, 1921 р. 30 і 42, для Володавського цифри 1913 р. — 53 і 22, в 1921 р. 43 і 31, для Лільського цифри 1913 р. 58 і 17, в 1921 р. 32 і 43, для Константиніського цифри 1913 р. 52 і 32, а 1921 р. — 16 і 69. Не тільки польська статистика доводить, що Холмщина є польський край. Варшавська „Газета Поранна" після одного мойого виступу в соймі писала, що посел Хруцкі, наслідуйонц Еулогіюшув і Бобжиньсксх хце Хмевшчизне, тен рдзенне польскі край, заміньць українськімі школамі. Міністер Гломбіньскі підчас моєї розмови з ним про потреби української школи, заявив, що Холмщина є інтегральна частина корінної Польщі й тому там не може бути иншої школи крім польської. Там само не український край для Поляків Полісся. На Полісі в 1913 році було од 1 -3 прц.. Білорусів від 2—7 прц., решта були Українці, по польській статистиці 1921 р. Поляків стало до 26 прц. Білорусів 46 прц., а Українці зовсім зникли. Польська адміністрація на Полісі, видаючи пашпорит всіх примусово записує Білорусами. Очевидно, що коли край цей буде білоруським, його лекше буде польонізувати. Так само для Поляків не український край й Волинь, де до сойму не вибрано ні одного Поляка. Так заявляв пос. Лютославскі, те саме говорив Корфанти. А посол Ример заявив, що Поляки не дозволять українізувати волиняків.

При такому відношенню до нас не диво, що на Холмщині нема ні одної української школи, що на Полісі їх 34, лише, а тих повітів, які належав раніше до Волині, в той час, коли польських шкіл 268, а на Волині на 600 польських шкіл українських.

Які ми маємо вигляди на майбутнє? Я буду посилатись тільки на заяви авторітетних польських чинників й факти. Висновки робіть самі. Ример в соймі заявив, що національні меншости нігде в світі не мають стільки шкіл, як в Польщі — годі давати більше. На думку віцеміністер Лопушанського Українці не просять української школи. Міністер Гломбіньскі заявив, що держава не може утримувати для всіх початкової школи на свої засоби. Відповідне да цих заяв є й посутуповання польських чинників. Соймова освітня комісія 26 лютого ухвалила закликати уряд виробити закон про шкільництво для національних меншостей. Закон не вироблено й досі. Сойм вже давно ухвалив завести курси для українських учителів, хвала ця має законну силу, а курсів, нема й досі. Освітня соймова комісія ухвалила внесок про удержавлення луцької гімназії, сподівались мати на Волині одну державну гімназію, але внесок пішов далі до буджетової комісії й там перепав. По старому нема ні одної української державної гімназії. Була розмова з мін Гломбіньским про український університет у Львові; він сказав: жадної розмово про такий університет не може бути — він не істнує. Університет для Українців ми дамо, але не у Львові. Так стоїть справа зі школою. Перейду тепер до церковної справи. На Холмщині і Підляшу було 330 православних церков, з них тепер зачинено 302.

Зачинення церков пояснюють Поляки тим, що православне населення було евакуовано і що зачинення церков було одруховим одватем на пшеслядованє косьціола католіцкего. Евакуовані вже давно вернулись, проте церкви й досі зачинені. А що до „орвету", то минаючи вже те, тому за вчинки російського уряду мусить відповідати український нарід. Приходиться дивуватись, чому цей стихійний одвет тягнеться так довго. Церкви закривають й тепер. Що сталось з зачиненими церквами. Частинно висвячені на косцьоли. Часом висвячення переводилось в ночі, инколи брали в цьому участь озброєна сила. Але косцьолів й без того є досить. Отже більшість церков стоїть замкненими й руйнується. А иноколи церкви руйнують свідомо. На Посадовській церкву на Холмщині Поляки напали, все порубнували й понищили. Були випадки, коли церкви висаджували в повітря динамітом. Є випадок, коли з церви зроблено хлів й в ній тримають корови. Разом з церквами забирають цвинтарі. Не дозволяють ховати. Забирають не тільки церковне майно, але нищать й самий устрій церковний. Підпорядковують православну церкву польському уряду, хотять зробити з неї слухняне знаряддя для урядових цілей.

Вся ця політика серед нашого народу родить тяжке пригноблення, але одночасно наростає в душі народній гнів, що далі стає він більшим. Коли звертаємо увагу Поляків на те, що дієтьса на наших землях, вони звичайно кажуть: ви перебільшуєте й додайть: а гніву вашого й загроз ваших ми не боїмось. Живучи в цих скрутних умовах, перебуваючи в цьому важному становищі мої виборці будуть мати потіху з того, що про їх долю будуть освідомлені їхні брати із Східної Галичини. (Бурхливі оплески).

Запитання до послів і інцідент з комісарем.

Після промови пос. Хруцького голова зборів запропонував бажаючим з присутніх згідно про посольські справоздавчі віча ставити до послів питання з приводу справоздання. Д-ром Охримовичем було поставлено питання про те, яке буде значіння для нас мати закон про амнестію, п. Паньків запитав про долю зльокавтованих урядовців, п. Д. Паліїв про загальну тактику клюбу.

По всім цим питанням пос. С. Підгірським були дані відповідні розяснення. Після цього, коли д. В. Охримовичем було поставлено внесення про те, що збори приймають до відома справоздання послів, обіцяють українському клюбови своє поперття, комісар поліції заявив, що він розвязує віче й залишив збори. Тоді пос. С. Підгірський забравши слово, вказав, що за посольські збори відповідають лише посли, що їх скликають і що їх поліції розвязувати не вільно й запропонував продовжити збори. Після цього внесок д. Охримовича був принятий через акламацію й присутні зі співами національних пісень залишили збори.

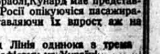
Треба надіятись, що це справоздавче віче було лише першим, що далі такі віча відбудуться по всіх значніших місцевостях Східної Галичини.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. С.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Зоря" від. 69 У. Н. С., повідомляє, що мітинг товариства відбудесь в 7-мій годині вечером в суботу, дня 28. липня в галі Укр. Нар. Дому, під ч. 217-19 Іст 6-та улиця в Ню Йорку. На порядку нарад суть важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кари 1.00 дол. а урядник 2.00. — О. Плескун ,предс.; Н. Ковбасник, секр.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

(Продовжeнє)

(19)

Всечесний пан був також тої думки, що покійники на тім світі могли би пошукати иньшого заняття, замість того щоб ламати фазанові остроги з своєю родичкою старою дівою.

„Але що мене найбільше обурювало, це поведення мого кузена Владислава. Він все кричав, сміявся і співав фривольні пісні, кляв, глузував з святих, папи, причастія, оповідав дотепи, що примушували дам червонітись і гнав дим тютюну скрізь дірки носа на мене. Я струшувала спідницю моєї зеленої шовкової сукні, щоб дим не лишався на ній; але я чула, що це нічого не помагає. Мій кузен Владислав глузував з мене, що я заховала віщу кістку як реліквію в кешеню моєї зеленої сукні. Я паленіла з соробу, бо це була правда. Я запечувала це, я казала що це неправда. Після чого він почав клястись як поганин і молотив своїми костистими кулаками по столу так, що гробовець трусився. Иньші мої кузени закрили йому рот, але він говорив тоді скрізь дірки очей; його не можна було приборкати. Він кляв святих і цісарів! Тоді мій прадядько, архиепископ простягнув проти нього руку, проклинаючи його. Мій прадід, канцлер, припечатав засуд, і мій прадядько, маршал, витяг свій довгий меч і з свого місця відрубав мойому кузену Владиславу череп. Голова покотилась до моїх ніг і тримала все ще люльку між субами і дмухала на мене димом. Тут я втікла звідти."

Священик бачив, що він має до діла з випадком гістеричного сна.

Дивно лише, що контеса так часто бачила тойже самий сон і, що початок був завжде тойже самий.

„Ще коли я скидала цю зелену сукню, вона тхнула тютюном."

„А де ця зелена сукня, коли я смію запитати про такий предмет?"

Контеса виявила деяке замішання.

„Я це справді не знаю. Моя гардероба є під доглядом панни Емеренції."

„Але дозвольте, контеса, мені запитати, чи ви цю сукню скинули не тут?"

„Цього я вже не знаю. Панна Емеренція була по тім в кімнаті, може вона знає про це."

„Може ви дозволите мені контеса, покликати панну сюди?"

„Вона зараз буде тут," Контеса притисла двічи електричний апарат, після чого ввійшла товаришуюча дама.

„Панно!" промовила контеса до неї, „ви пригадуєте собі мою сукню з зеленого gros de Naples з кашміровою окрайкою?"

„Так. Це широка загортка японського крою, яку ви носите звичайно обвязану шовковим шнурком з кутасом на кінці."

„Так, я маю на увазі цю сукню," промовила контеса. „А де вона?"

„В ґардеробі, я сама повісила її і поклала в рукави пачулі, щоб міль не влізла в кашмірову окрайку."

„Коли ви дали її туди?"

„Минулим літом."

Священик почав усміхатися. Тепер контеса зараз переконається, що все що вона бачила, було лише сном.

„І від того часу я не одягала цеї сукні?"

„Жадного разу; в останнім часі це й булоб цілком неможливо, бо відкриті японські рукави призначені лише для найбільшої спеки."

„Неможливо!"

„Алеж ви можете переконатися, контеса," промовив священик, коли ви самі подивитесь в ґардеробі. У кого ключ?"

„У панни Емеренції."

„Наказуєте контеса?" запитала панна.

„Я хочу бачити", промовила контеса і встала кивнувши священику, щоб він ішов за нею.

Панна Емеренція з трохи невдоволеною міною пішла в сусідню кімнату, брязкаючи вязкою ключів, відімкнула один з стоячих там прикрашених різбою, великих старосвітських шаф і широко відчинила двері.

Там висіло принаймні пятьдесять шовкових спідниць тісно одна біля другої. Контеса не давала ніколи якусь з своїх суконь в чужі руки. Жадна профанська людська постать не повинна була знесвячувати їх.

Певно орієнтуючись в лябіринті цього музею суконь, панна Емеренція витягла одну частину згаданої сукні в кашміровою окрайкою.

„Так, це вона!"

Священик вже тріюмфував.

Але контеса, занадто чуливі нерви якої були вразливійші, ніж нерви иньших грубошкірих людей, раптом зблідла і затремтіла.

„Вийміть сукню!"

Емеренція подражено зняла сукню з гака, ніби не розуміючи, яке відношення має священик до японської сукні.

Контеса взяла сукню їй з рук і відвернувши голову тримала її перед священиком.

„Понюхайте!"

Священик був вражений. Від цеї шовкової сукні дійсно так несло селянським тютюном, нібито вона була пів ночи прокурена на своїй власниці в шинку.

„Чи це не тхне тютюном?"

„Так, дійсно, від неї чути тютюн."

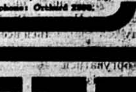
Тепер контесі спала ще одна думка. Вона всунула руку в кешеню зеленої японської сукні, і те, що вона витягла, була розламана грудна кістка фазана.

„А це?"

В цей мент контеса впала непритомна на фотель. Панна Емеренція голосно хлипнула і впала непритомна на друге крісло. А всечесний пан в такій мірі втратив голову, що він відкрив троє дверей стінних шаф, поки він знайшов властиві двері обліплені обоями, що провадили до сусідньої кімнати і міг покликати слуг.

Тут відбувається наприродне чарівництво.

(Конець першого тому).

ЗА УКРАЇНСЬКІ ВИСОКІ ШКОЛИ.

(Петиція українських інституцій і громадян до польського сойму і сенату).

Високий Сойме! (Сенате!)

Найповажнійші українські наукові і культурно-просвітні інституції та представники українського громадянства, бажаючи забезпечити українській науці спроможність розвитку в межах польської держави, а українській академічній молоді спроможність науки в рідній мові, звертаються до Високого Сойму (Сенату) з проханням ухвалити закон в справі заснування у Львові державного українського університету і державної української політехніки шляхом удержавлення істнуючого вже у Львові українського приватного університету та істнуючої приватної політехніки. До цього прохання спонукує нас обставина, що істнуючі в польській державі академічні школи цілком не оглядаються на наукові потреби українського народу, а по свому призначенню мають служити головно польським науковим цілям. Свідчить про це вступ до закона про академічні школи з 13. липня 1920 р. Дн. Законів ч. 72 поз. 494. в котрому сказано, що завданням і метою академічних шкіл в польській державі є шукання правди в усіх областях людського знання, як рівнож провід на шляху пізнавання цеї правди академічною молодю, а через неї поширювання її серед цілого польського народу в імя принціпів, що присвічують моральному й умовому усовершуванню людського роду. Свідчить про це дальші епостанова арт. 9. цього закона, на основі якого викладовою мовою академічних шкіл, на стільки звязаний з ними закон инакше не постановляє, є польська мова.

А чей же сім міліонів українського народу, що складають податки майна і крови, від коли опинилися в межах польської держави, ні можуть і не повинні оставати без такого огнища культури, яким для кождого народу є академічні школи. Постаратися за заспокоєння цеї культурної потреби українського народу є обовязком польської держави, а Високий законодатний Сойм признав вже цей обовязок постановивши в артикулі 24. і 26. закона з 26. вересня 1922 р. Дн. Законів ч. 90. поз. 829, що Сойм Польської Республики рішить заснувати український університет і запевнить йому потрібні грошеві засоби з державного скарбу, що цей університіт, автономно зорганізований, згідно з відносними приписами про академічні школи, підлягатиме безпосередно міністрови віроісповідань і публичної освіти, на кінець, що найпізнійше до двох років по оголошенню цього закона уряд приступить до заснування університету.

Крім цього заснування українського університету саме у Львові є вимогою справедливости тому, що львівський університет, званий давнійше університетом Франца І., був фактично утраквістичним, студенти української народности мали деякі права що до рідньої мови, істнував також ряд катедр з українською викладовою мовою а саме три катедри на правничому, три на фільософічному та три на теольогічному виділах. Проти поширення цих прав українського народа робленi були за часів австрійської влади посійно перепони з боку польської суспільности, та сам факт утраквізму не улягав ніколи сумнівам, чого доказом є, що коли в роках 1912 і 1918 українські парляментарні посли вели з австрійським урядом переговори за заснування українського університету у Львові, зглядно за поділ львівського університету на український і польський польські професори львівського університету, а за ними також професори львівської політехніки і краківського університету в січні 1913 р. на своїх зборах приняли резолюції, щоби теперішньому львівському університетови ще перед заснованням українського був призначений польський характер. Після повстання польської держави цей стан змінився. Університет ім Франца І. одержав назву університету Яна Казимира, виклади в українській мові без виїмку припинено, а хоч українських професорів цього університету формально не усуніно до цього часу відносних катедр не знесено, то одначе підтягнення університету Яна Казимира під приписи закона про академічні школи, висловлене в арт. 111. цього закона, є доказом, що польська держава цей університет, давнійше утраквістичний, бажає тепір вважати виключно призначеним для цілей польської науки і польської академічної молоді.

На стільки ходить о наукові сили, заснування українського університету у Львові не стріне ніяких перепон. Тому, що наслідком/ польсько-української війни в 1918 і 1919 рр. університетська влада відказалася українську молодь приняти на університет Яна Казимира, а опісля поставила умовини, на які та молодь згодитися не могла, наукові українські установи у Львові, бажаючи дати змогу науки для молоді, приняли думку заснувати покищо приватний університет.

Заходи цих установ у напрямі позискання дозволу влади на приватні університетські курси остали на жаль без наслідків

Науковому Товариству ім. Шевченка, яке перше підняло ініціятиву та оголосило 20. вересня 1919 р. програму викладів на університетських курсах на зимовий семестр 1919—20 р. бувший ґенеральний делеґат уряду п. Ґалецкі розпорядком з 27. вересня 1919 заборонив устроювати виклади. Таку саму заборону видало бувше галицьке намісництво розпорядком з 21. жовтня 1919 р. ч. 69. 810 товариству українських наукових викладів ім. Петра Могили, яке цю справу на себе перебрало по заборені викладів Т-ву ім Шевченка, а на внесений проти цеї заборони Товариством ім. Петра Могили дня 15. листопада 1919 р. рекурс до міністерства внутрішних справ у Варшаві по нинішній день відповідь не наспіла. В березні 1920 р. львівське Ставропіґійське Брацтво, яке на основі привілеїв польських королів Жигмонта III. з 1592 р. і Володислава IV. з 1634 р. управнене удержувати високі школи для українського народу, пробувало зарадити лиху та заповіло на 9. березня 1920 р. наукові виклади у власній салі, та поліція і це перепинила, обсаджуючи дім Ставропіґії аґентами та комісарами та видаючи сеніорови Брацтва д-рови Степанови Федакови устну заборону викладів. Протест, висланий наслідком цих подій до пана начальника держави, лишився також без успіху і без відповіди. Ще раз поновлено зусилля в цьому напрямі в березні 1921 р. а саме Т-во ім. Петра Могили зголосило систематичні курси, доступні виключно для членів товариства, але і ці курси були заборонені розпорядком б. намісництва з 11, квітня 1921 р. ч. 7336. а на рекурс внесений проти цього розпорядку т-вом дня 20. мая 1921 р. до міністерства віроісповідань і освіти у Варшаві відповіди до нині не має.

В часі, коли всі ці заходи були роблені, напливало до Львова чим раз більше українських студентів, всі продумували над своєю дальшою долею, бо університет був для них недоступний. В таких умовинах щоби ратувати молодь перед культурним занепадом, гурток українських учених забрався за устроєння приватних університетських курсів. Курси повстали і розвивалися, хоча влада старалася всіма силами ці виклади ударемнити ріжнородними поліційними репресіями. Завдяки одначе безприкладній посвяті доцентів і студентів, поліційні репресії не змогли перепинити наукову працю, підняту з найшляхотнійшою мітою, а ціле українське громадянство, інтеліґенція, міщанє, селяне і робітники підперли їх змагання та поспішили з матеріяльною допомогою. Жертвенність громадянства дозволила утревалити і поширити наукову працю, а університет, хоч змушений працювати майже в катакомбах, живе і розвивається успішно дальше.

Слідуюче зіставлення дат нехай говорить про розвій цеї школи. На початку 1921 р. було вписаних на університетські курси 101 студентів, з чого 27 на фільософічному виділі, 61 на правничому, а 13 на лікарському виділі ,всіх катедр було тоді 25, з чого на фільософічному виділі 14, на правничому 6, а на лікарському 5. За те в зимовому півроці академічного року 1922|22 скількість студентів піднеслася на 1014, з чого працювало 324 на фільософ. 170 на лікарському виділах. Катедр було в сьому часі 65, з чого 31. на правничому 24. на лікарському 10. В академічному році 1921|922 введено також технічні науки. З початку технічний виділ, на, який записалося 150 студентів істнував як складова частина університету, але вже з кінцем першого півріча прибрав він характер самостійної школи. В зимовому півроці 1922|23 утворено три політехнічні виділи а саме: загальний, машиновий і лісовий; студентів на цих трьох виділах було 64. Курси відбуті на українському університеті та політехніці признаються за границею у високих школах Чехословаччини і Австрії.

З поодиноких дат, дальше з факту, що за границею учить ся по вищих школах поверх півтора тисячки українських студентів, які походять із земіль, що входять тепер в склад Польської Републики, може Високий Сойм (Сенат) пересвідчитися, що український нарід в межах польської держави не може лишитися без своїх високих державних шкіл, тим більше, що має цілий ряд наукових сил в краю і за границею які працювали і працюють у вищих школах і які зможуть гідно нести прапор науки.

Ці наукові сили у першу чергу сили, заняті тепер в істнуючихвжі приватних українських високих школах у Львові, можуть бути основою для творення українських державних шкіл; необхідно є теж виділити в користь цих шкіл частини майна істнуючих у Львові польських державних академічних шкіл, зглядно признати відповідну рекомпензату.

Високий Сойме (Сенате)! Предкладаючи це прохання, авляємося висловниками почувань і бажань цілого українського громадянства в Галичині, Волині, Підляшу, Полісю, і Холмщині, яке нетерпеливо вижидає хвилі, коли для української молоді стане можливо посвятитися науковій праці в державних академічних школах. Українське громадянство вірить, що Високий Сойм (Сенат) заспокоїть ті горячі бажання, сповняючи тим самим акт справедливости супроти українського народу і творячи діло високої культури о трівких додатних наслідках.

Львів, 30. червня 1923.

Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові:
Др. В. Щурат.
Др. В. Левицький.

Товариство „Просвіта" у Львові:
Мих. Галущинський, Ст. Щах.

Товариство українських наукових викладів ім. П. Могили:
Д-р В. Кучер,
Др. Любимирович.

Т-во учит. вищих шкіл „Учительська Громада":
І. Громницький. В. Козак.

Українське Педагогічне Т-во:
А. Гладишовський. Я. Яцкевич.

Взаїмна Поміч українського Учительства:
І. Ліщинський, А. Зелений.

Т-во українських правників:
Р. Чайківський. Д-р В. Надрага

Українське технічне Т-во:
інж. Волосечко,
інж. В. Барщівський.

Союз українських адвокатів:
Д-р Ст. Федак, Д-р Л. Ганкевич

Українське лікарське Т-во:
Д-р І. Бережницький,
Д-р Подолинський.

Т-во українських священиків ім св. ап. Павла:
о. Д. Лопатинський,
о. д-р Лаба.

Ректорат духовної семінарії:
о. д-р Т. Галущинський.

Гр.-кат. Митр. Консисторія:
о. митр. Ол. Бачинський, о. пр. М. Яцковський.

• • •

Д-р Ст. Балій, д-р Б. Барвінський, Ол. Барвінський, д-р В. Бачинський, д-р І. Брик, д-р Ю. Гірняк, А. Ґенсьоровський, д-р Давидяк, В. Децикевич, д-р Сп. Кархут, О. Кміцакевич, д-р Р. Ковшевич, д-р М. Кордуба, д-р Ф.Колесса, д-р І. Крипякевич, д-р М. Музика, д-р В. Охримович, д-р М. Панчишин, д-р И. Пеленський, д-р І. Раковський, О. Роздольський, Ю. Романчук, д-р М. Рудницький, М. Русин, д-р І. Свенціцкий, д-р К. Студинський, Гр. Тершаковець, д-р О. Тисовський, інж. Федецький, д-р М. Чайківський д-р М. Чубатий.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсим подається до відома члена і членкиням Товариства Помочі Письменникам, що річний мітинг відбудеться дня 28. липня с. р., в суботу. Початок точно о 7 годині вечером. Присутність місцевих членів конечна. На порядку нарад дуже важні справи, як звіт уряду, читанне просьб о запомогу, вибір уряду на 1924 рік.

Мітинг відбудеться в галі Ганчака.

За уряд Тов П. П.
І. Бородайкевич, голова;
І. Масляк, скарбник;
В. Гасій, писар.